

УЛАДЗІМІР КАРАТКЕВІЧ

«Я хачу правесці вас па зямлі, якая для мяне — і, мабыць, не толькі для мяне — даражэйшая за ўсё, самы ўтульны і чароўны кут.

Якая яна, мая зямля? Гэта залатыя палі збажыны з сінімі вочкамі васількоў, светлыя ад бяроз гаі, што аглухлі ад птушынага звону, і пушчы, дзе горда нясуць свае кроны алені. Гэта бясконцыя жылы рэк, у якіх плешчуцца бабры і рыба на захадзе сонца, і гэта амаль адзінаццаць тысяч азёр, чыстых, як усмешка дзіцяці» (Уладзімір Караткевіч).

Бацькаўшчына

Дагарэў за брамай¹ небакрай,
Месяц паміж воблачкаў плыве.
Выйду зноў, як у мінулы май,
Басанож прайдуся па траве.
Дымная, сцюдзёная раса,
Цёмныя ў траве ад ног сляды.
А такога рослага аўса
Я не бачыў доўгія гады.
Бач, хмызы² спляліся, як павець³,
Светлякі мігцяць, гараць святлей.

¹ *Бра́ма* — вароты ў двор дома.

² *Хмызы́* (*хмызня́к*) — зараснік, кустоўе.

³ *Паве́ць* (*паве́тка*) — пляцоўка пад страхой на слупах, дзе трымаюць розныя сельскагаспадарчыя прылады.

Перад тым як звонка ў лозах пець,
Прачышчае горла салавей.
Лашчыцца трава да босых ног.
З далніх паплавоў¹ плыве ракой
Ледзь прыкметны сумны халадок —
Подых юні² ўходзячай маёй.

<...>

Ціха цмокае ў сне рака.
О, як добра, як прыгожа жыць!
Раска³, як русалчына луска,
На вадзе ад месяца гарыць.
А вакол травіцы роснай рай
І бярозак белая сям'я.
Мой чароўны беларускі край,
Бацькаўшчына светлая мая!

¹ *Поплаў* — луг у пойме ракі.

² *Юнь* — юнацтва, маладосць.

³ *Раска* — водарасці ў выглядзе маленькіх круглых пласцінак.

1. Якое ўражанне пакінуў верш? Якія малюнкi прыроды, створаныя паэтам, уяўляюцца вам пры чытанні твора?
2. Чаму, на вашу думку, менавіта вечар абраў паэт для стварэння паэтычнага вобраза Бацькаўшчыны?
3. Прачытайце радкі верша, дзе найбольш дакладна перадаюцца душэўны стан паэта, яго хваляванні і перажыванні. Якія паэтычныя вобразы вам спадабаліся?
4. Паспрабуйце растлумачыць наступныя выразы: *дымная, сцюдзёная раса; прачышчае горла салавей; сумны халадок; раска, як русалчына луска; травіцы роснай рай.*
5. Якім паўстае ў вершы вобраз Радзімы? Чаму паэт называе Бацькаўшчыну *светлай*, родны край — *чароўным*? Знайдзіце ў тэксце выразныя доказы таго, што аўтар з вялікай пяшчотай, замілаваннем, любоўю ставіцца да сваёй зямлі.

Разгледзьце рэпрадукцыі карцін Вітольда Бялыніцкага-Бірулі «Зацвіла калужніца¹» і Эдуарда Рымаровіча «Старыца»². Звярніце ўвагу на вобразы, фарбы, дэталі, кампазіцыю карцін.

На першым мастацкім палатне — веснавы пейзаж. У цэнтры — асветленая сонцам рачулка, у ёй адбіваецца блакіт неба з белымі аблокамі. На прырэдным плане — пакрыты маладой зелянінай рачны бераг, на вадзе — бутончыкі далікатнай лотаці. Насупраць віднеюцца кволыя маладыя дрэўцы, удалечыні паўстае густы лес. Пейзаж напоўнены ціхай радасцю, спакоем.

¹ *Калужніца (лотаць)* — шматгадовая травяністая расліна з жоўтымі кветкамі, сустракаецца на балотах, сажалках.

² *Старыца (старарэчка, старык)* — частка былога рэчышча. Старыца звычайна мае серпа- або петлепадобную форму.

На другой карціне — старое абмялелае рэчышча некалі паўнаводнай рэчкі. Ціхі куточак прыроды зачароўвае чысцінёй і яркасцю фарбаў, буйствам расліннасці. Радуюцца жыццю дрэвы, трава, кветкі.

Знайдзіце ў вершы радкі, якія падаліся вам найбольш сугучнымі з пейзажамі мастакоў.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ ДА РАЗДЗЕЛА

1. Перачытайце на с. 6 задачы да раздзела «Мой чароўны беларускі край...». Ацаніце сябе, наколькі вы справіліся з імі.

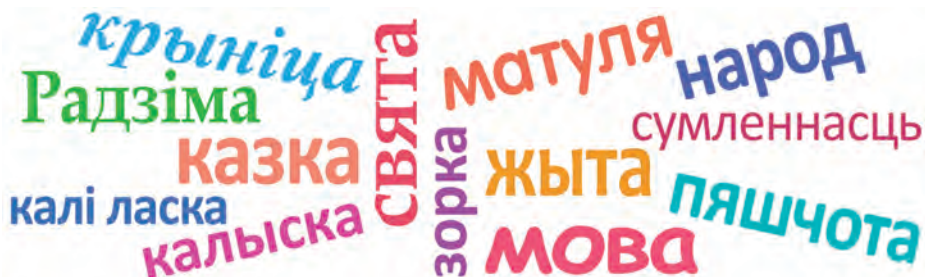

2. Паразважайце над пытаннямі падрубрыкі «Варта задумацца».

3. Якія вершы з раздзела вам найбольш спадабаліся, якія вобразы запомніліся?

4. Беларуская мова — якая яна ў вашым уяўленні? Складзіце яе характарыстыку, карыстаючыся «воблакам слоў». Звярніце ўвагу на іх мілагучнае, пяшчотнае гучанне.

5. Выкарыстайце інтэрнэт-рэсурсы і падрыхтуйце прэзентацыю ілюстрацый да раздзела «Мой чароўны беларускі край...».

6. Выканайце тэставае заданне да тэмы «Роднае слова».